

A HORTHY-KORSZAK POSTATÖRVÉNYE

**AZ 1936. ÉVI XXXV. TÖRVÉNYCIKK
A POSTÁRÓL
JOGTÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁS**

Szerkesztette: KÁNTÁS BALÁZS

A HORTHY-KORSZAK POSTATÖRVÉNYE
AZ 1936. ÉVI XXXV. TÖRVÉNYCIKK A POSTÁRÓL
JOGTÖRTÉNETI FORRÁSKIADÁS

A kiadvány szerkesztője, a jogtörténeti forrás közreadója és
a bevezető szerzője:

Dr. Kántás Balázs PhD
muzeológus, Magyar Nemzeti Bélyegmúzeum
megbízott főlevéltáros, intézményi MTMT-adminisztrátor,
Magyar Nemzeti Levéltár
megbízott könyvtáros, intézményi MTMT-adminisztrátor,
Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
tudományos tanácsadó, Magyarhoni Zsidó Imaegylet
Judaisztika-történeti Kutatócsoport
ORCID-azonosító: 0000-0003-0927-772X

Lektorálta:

Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc
nyugalmazott egyetemi tanár, ELTE BTK

ISBN 978-615-6250-74-2

Felelős kiadó: Dr. Zsávolya Zoltán PhD

HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK
KUTATÁSÁÉRT TÁRSASÁG
BUDAPEST, 2023

KIS MAGYAR POSTATÖRTÉNETI BEVEZETŐ

Az 1867-es kiegyezés után Ausztria és Magyarország között a postaszolgálat a két ország közös egyetértéssel intézendő ügyei közé került, az 1867. évi XII. törvénycikk a magyar korona országai és az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról¹ kimondta, hogy a két állam postája külön, de egységes elvek szerint irányítandó, és belső ügyeiben mindkét fél önállóan dönthet postaügyi kérdésekben.

¹ A jogszabályt lásd online: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=86700012.TV&searchUrl=/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 8.

A magyarországi és az erdélyi postaszolgálat irányítását és ellenőrzését 1867. május 1-től újra a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium vette át, és sokáig ez alatt a tárca alatt, pontosabban a kereskedelemért és közlekedésért is felelős minisztérium alatt is maradt az intézmény és szolgáltatásainak irányítása.²

Végül Gervay Mihályt, a kiváló szakembert nevezték ki országos postafőigazgatóvá, az állami posta első számú tisztviselőjévé, aki mindent megtett az osztrák függés lazításáért, és az intézmény magyar nemzeti jellegének hangsúlyozásáért. Az országos postafőigazgató első intézkedései nyomán a postahivatalokra

² Siposné Seregi Zsuzsanna: A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás. Budapest, Magyar Bélyegyűjtők Országos Szövetsége, 1982.

<https://mek.oszk.hu/17600/17622/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

magyar nyelvű, magyar címerrel ellátott címertáblákat helyeztek, a magyar postakocsikat átfestették zöld-pirosra, az osztrák címert tartalmazó postai pecsétnyomókat magyar címeres pecsétnyomókkal, a túlnyomóan német helyneveket tartalmazó postai bélyegzőket magyar helyneveket tartalmazó bélyegzőkkel cserélték ki. A szolgálat hivatali és vezénylési nyelve újra a magyar lett, mint az 1848-as forradalom és szabadságharc idején. A Magyar Királyi Posta jelképe a postakürt fölé helyezett magyar korona lett, ezzel is hangsúlyozva, hogy a magyar állam elkülönül az osztrák államtól, miként állami szervei is, és bár szoros kapcsolatban állnak, alapvetően csak az uralkodó és bizonyos miniszteri tárcák ügyei a közösek. 1869. október 1-jén a világ első nyílt levelezőlapját a magyar és az osztrák állami posta együttesen adta ki, később pedig bevezették

az úgynevezett válaszos levelezési lapot és a zárt levelezési lapot is.

A korszak színvonalához mérten mind a magyar, mind pedig az osztrák postaszolgálat a fejlett világ postaszolgálatainak az élvonalába tartozott. 1871-ben végre kiadták az első önálló magyar bélyeget is. 1874-ben, alapvetően francia kezdeményezésre megalakult a máig létező, és a nemzetközi postaközi kapcsolatokban kulcsszerepet betöltő Egyetemes Postaegyesület (Union Postale Universelle), melyet a postai küldemények országok közötti forgalmának és az átszállítás szabadságának biztosítására hoztak létre, és amelynek Magyarország a dualista állam részeként végül is a tagja lett. A korszak nagy magyar közlekedési és szállítmányozási szakpolitikusa, Baross Gábor közlekedési minisztersége idején, 1887-ben egyesítették a posta- és a távírószolgálatot, és ez lehetővé tette a távíró

számára is a gazdaságosabb, gyorsabb és intézményesebb műszaki fejlesztést.

1881. május 1-jén Budapesten, a Fürdő utca 10-ben végül megnyílt az első telefonközpont is, a telefonhálózatot Puskás Ferenc és Tivadar, a jelentős mérnök feltalálók magántársasága hozta létre, de 1887-re teljesen világossá vált, hogy a távbeszélő szolgáltatás is gyorsabban fejlődhet az állam kezelésében, így azt lényegében államosították. Az eddigi hálózatot tehát az állam megvásárolta, és az 1888. évi XXXI. törvénycikk a távirda, a távbeszélő és egyéb villamos berendezésekről³ a távírók, a telefon és a villamos jelzők létesítését az állam fenntartott jogai közé sorolta, az ingatlanok tulajdonosait pedig kötelezte, hogy a

³ A jogszabályt lásd: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=88800031.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei/%3Fpagenum/%3D32>; letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

közhasználatú távíró- és telefonvezeték elhelyezését a földjeiken és épületeiken díjtanul engedélyezzék és eltűriék az állam számára, hiszen az hátrányt egyáltalán nem okozott nekik, ez pedig a jelentősen megkönnyítette a különböző vezetékek létesítését.

1890-ben végül létrejött az első távolsági távbeszélővonal Budapest és Bécs között, majd nem sokkal később kiépült a telefonhálózat legnagyobb magyar városok között is. 1893-ban megszólalt ugyancsak Puskás Tivadar találmánya, a telefonhírmondó is, az első hír- és műsorszolgáltató elektronikus tömegkommunikációs eszköz a világon, mely lényegében a rádiós hírközlés elődjének tekinthető.⁴

Az 1900-as századfordulóra a gyors ipari és technikai fejlődés következtében

⁴ Vajda Endre: A posta története. Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967, 325–343.

értelemszerűen megkezdték a postaszolgálat gépesítését is, és megjelentek olyan, a postai alkalmazottak napi szakmai munkáját jelentősen megkönnyítő berendezések, mint a bélyegzőgép, a pénzsámlálógép, a kézbesítő szolgálatban a kerékpár, majd pedig a motoros gépjármű is lassan használatba került. 1897-től motoros tricikliket, majd elsőként a világon gépkocsikat állítottak használatba a levélgyűjtő szolgálatban az osztrák és a magyar postaszolgálat keretében. A dualista állam postája lényegében világelső lett saját szakterületén. Az 1908. évi XII. törvénycikk az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában⁵ a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak a Budapesten 1907. évi

⁵ A jogszabály szövegét lásd: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90800012.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3D36torvenyei%3D36torvenyei%3D36>, letöltés ideje: 2023. augusztus 10.

október hó 8-án kötött szerződés alapján a magyar posta végre elnyerte a teljes függetlenséget. Az első világháború idején a magyar posta a megnövekedett forgalmú hazai szolgálat mellett a felállított tábori postaszolgálatot is ellátta személyzettel, felszereléssel és járművel, amely lényegében a haderő logisztikai fegyvernemeként vagy csapatnemeként működött.⁶ Nem véletlen, hogy a nagy fegyelmezettséget és precizitást igénylő szakma szinte a kezdetektől fogva félkatonai jellegű szervezetként működött, szigorú alá- fölérendeltségi viszonyokkal, egyenruhás személyzettel – bizonyos postai tisztviselőknek még szolgálati lőfegyvere is volt (a postamesterek egyébként küldemény- és létesítményvédelmi céllal már Európa több országban korábban is viseltek

⁶ Lásd bővebben: Bányász Péter: A tábori postaszolgálat szerepe a harctéri morál fenntartásában. A tábori postaszolgálatok története a XX. század első felében, http://real.mtak.hu/107967/1/2012_e_Banyasz_Peter.pdf, letöltés ideje: 2023. augusztus 11.

lőfegyvert), és bizonyos helyzetekben a rendőrséghez és a csendőrséghez hasonló rendvédelmi jogosítványokkal is rendelkeztek a postai küldemények és szállítmányok védelme érdekében. Már ekkor világossá vált a haderő, a rendvédelem és a posta, mint félkatonai jellegű állami szolgáltató igen szoros kapcsolata. A szakképzett férfi munkaerő létszáma a behívások és a tábori postaszolgálat miatt a hátszágban nagyon erősen lecsökkent, ezért a polgári postaszolgálat keretében kényszerűségből egyre több nő dolgozott a postákon. Ez viszont később olyan pozitív társadalmi változásnak bizonyult, amely nagyban hozzájárult a nők emancipációjához is. 1914-ben alapvetően katonai célokra megkezdte működését a drótnélküli szikratávíró is, majd 1918-ban néhány hónapig még az újdonságnak számító

légi posta is működött a Magyar Királyság területén.⁷

Az első világháború utáni politikai, gazdasági és társadalmi összeomlás, amely együtt járt az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával és a kirobbanó forradalmakkal és polgárháborúval, és mindez értelemszerűen a postát sem hagyta érintetlenül. A vasutasok a gazdasági válságnak köszönhetően sztrájkba léptek, és a sztrájk áterjedt a postára is...

A Magyar Királyi Posta a trianoni békeszerződés tragikus, igazságtalanul nagy arányú terület-elcsatolásai után végül értelemszerűen elveszítette a zágrábi, a pozsonyi, a kassai, a nagyvárad, a kolozsvári és a temesvári postaigazgatóságot, illetve egyes részeit, eszköz- és pénzállománya nagy részét.⁸ Ugyanakkor számos postai alkalmazott menekült át a csonka

⁷ Vajda Endre: A posta története, 344–357.

⁸ Vajda Endre: A posta története, 360–373.

Magyarországra az elcsatolt területekről, akiknek a magyar állam próbált megélhetést és lakhatást biztosítani, és igen nagy szolidaritással viszonyult hozzájuk. A forradalmi és polgárháborús időszak és az óriási nehézségekkel járó helyreállítási munkák után az 1920-as évek közepére nagy nehézségek árán sikerült újjászervezni a magyar királyi postaszolgálatot és szolgáltatásait.

Miként Suba János rendvédelem-történész írja hiánypótló tanulmányában:

„Az I. világháború utáni őszirózsás forradalom és a magyarországi tanácsköztársaság meggyengítette a magyar államot, melynek az újjászervezését az ország vezetése a trianoni békediktátum létrejöttét megelőzően elkezdte. A polgári magyar állam helyreállításának fontos része volt a közrend és közbiztonság helyreállítása és fenntartása. E folyamat részét alkotta a polgárőrség létrehozása. Az állam vezetése potenciális karhatalmi erőként

kívánta a milícia jellegű szervezetet kiépíteni. A szervezés 1920-ban elkezdődött és jó ütemben folyt. A trianoni békediktátum által létrehozott körülmények azonban nem tették lehetővé, illetve szükségessé a szervezet működését. Az antant ugyanis nem bizonyult szűkmarkúnak a magyar rendvédelmi testületekkel illetően. Ezért a magyar kormány inkább ezeket fejlesztette ahelyett, hogy milícia rendszerű karhatalmat épített volna ki. A rendvédelmi testületek ugyanis egyben lehetőséget biztosítottak arra is, hogy azokban valamilyen formában bújtatott katonai erőket hozzanak létre, illetve a Magyar Királyi Honvédség jövőbeni képességeinek gyarapítását biztosító szervezeti és szellemi csírákat alakítsanak ki.”⁹

Ebből kifolyólag igen érdekes és fontos rendvédelem- és hadtörténeti tény, és a posta-, a rendvédelem- és hadtörténet szoros kapcsolódási pontjaira mutat rá jól, hogy a

⁹ <http://real.mtak.hu/93534/>, absztrakt, letöltés ideje: 2023. augusztus 9.

Horthy-korszak első éveiben postás és vasutas karhatalom is működött, amely egyszerre volt a Nemzeti Hadsereg, később Magyar Királyi Honvédség névre hallgató, új magyar haderő kiegészítő, rendőri jellegű szolgálatot ellátó alakulata, illetve a vasút és a posta fegyveres biztonsági őrsege, létesítményi rendőrsége.¹⁰ Ekkor a haderő és a rendvédelmi szervek nagy hasznát vették annak a ténynek, hogy a posta és a vasút a kezdetektől alapvetően félkatonai szervezetként működött, és az első világháború során is igen nagy mértékben a haderő logisztikai jellegű csapatnemeként, katonai céloknak alárendelve funkcionáltak. A karhatalmi alakulatoknak egyszerre volt célja az újonnan berendezkedő, autoriter konzervatív kormányzat hatalmának

¹⁰ Lásd bővebben: Suba János: *A polgárőrség szervezése 1919-1921*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 2018 (56). pp. 131–144.
<http://real.mtak.hu/93534/>, letöltés ideje: 2023. augusztus 11.

konszolidációjához való hozzájárulás, valamint a trianoni békeszerződés súlyos fegyverkezési korlátozásainak a kijátszása – 1922-1923-ban ugyanis az alakulatok katonai jellegét meg kellett szüntetni, ezért formálisan a Belügyminisztérium (és közvetve a fenntartó Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium) irányítása alá helyezték őket...¹¹

1921-ben végül gróf Bethlen István került a miniszterelnöki székbe, megkezdődött az ország gazdasági és társadalmi talpra állítása, a bethleni konszolidációs politika időszaka alatt a karhatalmi alakulatok is lassan felszámolásra kerültek, feladataikat a professzionális rendvédelmi szervek vették át, a bennük rendőri/katonai szolgálatot teljesítő, jellemzően katonaviselt postai és vasúti alkalmazottak pedig fokozatosan

¹¹ Uo.

visszatértek a polgári foglalkozásukhoz, és e minőségükben tudtak az állam és a társadalom nem kis hasznára válni.

Végül az 1920-as években, a korszak rohamos fejlődésének köszönhető kiívásoknak és elvárásoknak megfelelően korszerűsítésre került a postai kezelés és a készpénzforgalom szabályozása, és nagyarányú gépesítés vette kezdetét a postaszolgálat keretein belül is.¹² Újjáépítették és fejlesztették a távíró- és a távbeszélő-szolgálatot, a kísérleti adások után 1925-ben meginduló Magyar Rádióhoz szintén a Magyar Királyi Posta szolgáltatta a technikát, az adótornyokat, először pedig 1923-ban egy 250 wattos, úgynevezett Huth-adótornyot állítottak fel Csepelen. Ezt előbb 2, 3, majd 20 kilowatt teljesítményű adótoronyra cserélték, 1933-ban pedig átadták a 120 kilowatt teljesítményű nagy

¹² Vajda Endre: A posta története, uo.

adótornynot Lakihegyen. 1927-ben végül újraindították a postaforgalom mellett személyeket is szállító autóbuszjáratokat, és a posta egyszerre lett kommunikációs, távközlési és közlekedési szolgáltató állami vállalat. Elmondhatjuk, hogy a Magyar Királyi Posta a Horthy-korszak első évtizedében, a konszolidáció időszaka alatt virágkorát élte, és hatalmas technikai, szakmai és infrastrukturális fejlődésen ment keresztül.

1928-ban végül üzembe helyezték az első automata telefon-központot is, és 1932-re végül automatizálták az egész budapesti telefonhálózatot. A hálózat és a technika fejlesztése mellett a kormányzat figyelmet fordított a szociális gondoskodásra és a dolgozók szakoktatására is – ez egy volt a Horthy-korszak jelentős, a dualizmus korához képest igencsak kiterjedt és körültekintő szociálpolitikai intézkedései

közül.¹³ Az állam jelentősen támogatta az elszakított területekről menekült alkalmazottakat, a hadiözvegyeket, a hadiárványokat, és betegbiztosító intézetet, kórházat, szanatóriumot állítottak fel, létrehozták a Postás Otthont, a Posta Jóléti Alapítvány Bizottságot, és színes, mozgalmas kulturális és egyesületi életre biztosítottak lehetőséget. Postai alkalmazottnak lenni társadalmi rangot, viszonylag stabil megélhetést, társadalombiztosítást, illetve biztos nyugdíjat jelentett. Jelentős volt ekkoriban a postai sportélet is, virágkorát élte a postás sportegyesület is.¹⁴ 1936-ban fogadta el a

¹³ Lásd bővebben: Tóth Tibor: Társadalmi problémák a vidéki Magyarországon és szociálpolitikai viták a törvényhozásban az 1930-as években, Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.

¹⁴ Lásd bővebben: Szabó Jenő: Egy évszázad postás mezben: A Budapesti Posta- és Táviratviselők Sportegyesülete és jogutódai története, 1899–1999. Budapest, Postás-Matáv Sportegyesület, 1999.

magyar parlament az első önálló magyar postatörvényt, az 1936. évi XXXV. törvénycikket a postáról, amely mérföldkönek tekinthető a magyar posta- és távközlési jogban, és végre egy modern, a kor kihívásait és sajátosságait figyelembe vevő, a társadalmi és gazdasági sajátosságokhoz alkalmazkodó jogszabály kodifikációra került sor. A törvény részletesen szabályozta a postaszolgálat jogait és kötelezettségeit, a hatásköröket egymástól elkülönítette és meghatározta. Rövid postajog-történeti forrásközlésünkben ezt a kodifikációs és intézménytörténeti mérföldkövet közöljük, emléket állítva a magyar postatörténet e jelentős eseményének. A törvény jelentősége többek között abban állt, hogy az addig jórészt csupán szokásjogon alapuló postajog végre törvényi szabályozást kapott. Rendelkezett továbbá abban is, hogy a postaügyet felügyelő miniszter rendeletalkotási joggal

rendelkezik a posta működését, belső viszonyait érintő ügyekben. A törvény azt is kimondta, hogy a mindenkori postaszolgálat üzemeltetése az állam kizárólagos joga és kötelessége, a postai titkok védelem alatt állnak, a postával szembeni díjtartozások adók módjára hajtandók be. A törvény még arról is rendelkezett, hogy magánlevelet abból a célból volt szabad a postai alkalmazottaknak felnyitni, ha azok kézbesíthetetlenek vagy megsérültek, és ezért tartalmuk megállapításra szorul.¹⁵

Itt említendő meg, hogy a posta, mint monopolhelyzetben levő állami távközlési vállalat, természetesen szoros kapcsolatban állt a korszak magyar titkosszolgálati és politikai rendészeti szerveivel is. A hírközlés és a hírszerzés az ókortól napjainkig kéz a kézben jár, ezen tehát nincs is mit csodálkozni. Ezért a tevékenységért a

¹⁵ Vajda Endre: A posta története, 372–373.

Horthy-korszakban elsősorban a rendőrség felelt. A Magyar Királyi Államrendőrségben belül a két világháború közötti időszakban főként a Budapesti Rendőr-főkapitányság foglalkozott titkosszolgálati jellegű tevékenységgel és politikai rendészettel, országos hatáskörrel. Ezen belül is elsődleges titkosszolgálati szervekként említendők a Budapesti Rendőr-főkapitányság Állam-rendészeti Osztálya és Politikai Rendészeti Osztálya. Mindazonáltal az 1920-as évek elején már a rendőrség budapesti és vidéki rendőr-főkapitányságán is, a bűnügyi nyomozati részleg keretein belül egy-egy politikai rendészeti osztály (PRO) foglalkozott a mai szóval belső elhárítási feladatokkal. Az 1930-as évekre a szakmai munka túlnyomó részét végző budapesti osztály két alosztályra tagozódott, amelyen belül már megvalósult bizonyos mértékű szakmai specializáció is. A titkosszolgálati munkát végző

rendőrnnyomozók a felderítés rendelkezésre álló eszközrendszeréből legkiterjedtebben a követést és figyelést, illetve az emberi forrású információszerzést (ideértve a provokátorok, ügynökök és beépített nyomozók használatát) alkalmazták. Emellett már ismert volt a levél- és telefoncenzúra (azaz levél- és telefonellenőrzés); ezeket a belügyminiszter engedélye alapján, ám nem arra szakosodott szervezet és speciális technikai eszközök révén, hanem a postán kialakított kapcsolati pozíciók segítségével működtették. A postán emellett „fedőállásokban” oda vezényelt államrendőrségi detektívek is dolgoztak, akik a korszak színvonalán professzionális titkosszolgálati munkát végeztek. Már ekkor szakosodott nyomozók feleltek a helyiségellenőrzésért, azaz a lehallgatásért is – egyébként ugyanez a korszak, amikor a nemzetbiztonsági/titkosszolgálati szakma is professzionalizálódni kezdett, ez pedig igen

szorosan összefüggött a távközlés és a hírközlés rohamos, korábban sosem tapasztalt fejlődésével is...¹⁶

A második világháború előtt és alatt a területi változások, német segítséggel visszacsatolt területek integrációja miatt többször változott, bővült a postahálózat és újra működött a tábori posta, a háború és a front átvonulása azonban később súlyos károkat okozott a postaszolgálatnak. 1938-tól a német segítséggel fokozatosan visszacsatolt területeken is megszervezték a magyar postaszolgálatot, mely alapvetően a katonai közigazgatásnak alárendelve működött. Itt is megmutatkozott a posta, mint intézmény erősen félkatonai, fegyelmezett, alá-fölérendeltségi munkakultúrán nyugvó szervezete, illetve

¹⁶ Boda József–Regényi Kund: Önálló magyar hírszerzés és elhárítás (1918–1945), in *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*, szerk. Boda József–Regényi Kund, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019, 116–128, 117–118.

szoros kapcsolata a mindenkori haderővel. A második világháború éveiben értelemszerűen ismét tábori postát működtettek, és ez is lényegében a haderő logisztikai fegyvernemeként vagy csapatnemeként funkcionált. A polgári távközlési szolgáltatást és infrastruktúrát, ahogyan az háború esetén nyilván mindig lenni szokott, egyre inkább a katonai céloknak rendelték alá. Az ország, így a postai infrastruktúra is, a világháború során jelentős károkat szenvedett, 1945 után pedig óriási feladat volt a tönkretett posta- és hírközlési hálózat helyreállítása, amely immár a berendezkedő, szovjet befolyás alatt működő kommunista kormányzatra hárult, e feladatát pedig a Horthy-korszak igen korlátozott demokráciája helyébe lépő, lassan kialakuló diktatórikus államberendezkedés, illetve az állam majdnem mindenre kiterjedő

ellenőrzése ellenére többé-kevésbé sikeresen
teljesítette...¹⁷

¹⁷ Vajda Endre: A posta története, 378–387.

POSTAJOG-TÖRTÉNETI FORRÁSKÖZLÉS

1936. évi XXXV. törvénycikk a postáról

1. § A magyar királyi posta tevékenységi körébe tartozik közleményeknek postán és távközlés útján való továbbítása, valamint mindazoknak a szolgálatoknak az ellátása, amelyeket a posta üzletszabályzata vagy a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter külön rendelete a magyar királyi posta tevékenységi körébe utalnak.

A távközlésre vonatkozóan fennálló külön törvényes rendelkezéseket ez a törvény nem érinti.

2. § A magyar királyi postának levelek belföldi, a külfölddel való vagy az országon átmenő forgalmára fennálló kizárólagos szállítási joga alá nem esnek:

1. címnélküli nyitott levél szállítása, ha a küldő vagy szállító nem foglalkozik azzal, hogy leveleket szállítás végett összegyűjtsön;

2. megcímezett levél szállítása sem, ha azt a küldőnek vagy a címzettnek háznépéhez tartozó vagy külön erre felfogadott személy viszi és sem a küldő, sem a levélvivő nem foglalkozik azzal, hogy leveleket szállítás végett összegyűjtsön;

3. levélnek szétküldése a helyi forgalomban (valamely postahivatal székhelyén vagy kézbesítési kerületén

belül); ily levelek gyűjtésére, továbbítására vagy kézbesítésére azonban berendezést vagy külön szervezetet létesíteni - egyes törvényekben megállapított kivételektől eltekintve - nem szabad;

4. közforgalmú közlekedési vállalatoknak vagy szerveiknek, hivatalaiknak és alkalmazottaiknak egymás között a vállalatok saját vonalain közvetített szolgálati levelezései;

5. nyitott vagy jövedéki hivatal által lezárt szállítólevél és egyéb áruszállítási okirat szállítása:

A magyar királyi posta joga hírlapok és folyóiratok kizárólagos szállítására megszűnik.

3. § A magyar királyi posta üzletszabályzatát, vagyis a posta igénybevételének szabályait és a postai rendészet körébe vágó szabályokat, valamint a posta belső ügykezelési rendjét és a postai díjszabásokat a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

4. § A postai díjak kiszabása és beszedése tekintetében felmerült vitás kérdésekben bírói eljárásnak nincs helye.

5. § A posta a tevékenységi körébe tartozó szolgálatokat a törvényben, üzletszabályzatban és díjszabásban megállapított feltételek mellett teljesíteni köteles, amennyiben a

szolgálat teljesítése a meglevő berendezések mellett lehetséges és államérdekből megtiltva nincs.

A postaigazgatás rendkívüli körülmények között a postai forgalmat átmenetileg egészen vagy részben korlátozhatja vagy szüneteltetheti. Ilyen rendelkezés vagy a forgalomnak egyéb elháríthatatlan okból való fennakadása miatt a postával szemben sem kártérítési, sem az üzletszabályzatban meghatározott mértéket meghaladó díjvisszatérítési követelést támasztani nem lehet.

A postai forgalom szüneteltetésének ideje alatt azon a területen, amelyre a szüneteltetés kiterjed, a posta kizárólagos szállítási joga szünetel.

6. § A postai küldeményeket terhelő díjakat, ha azok fizetését az arra kötelezett megtagadja, közadók módjára kell behajtani.

7. § A bűnvádi perrendtartás – ideértve a honvédség katonai bűnvádi perrendtartását is – határozza meg azokat az eseteket, melyekben büntett vagy vétség miatt indított bűnvádi eljárásban, a jövedéki büntető eljárás pedig azokat az eseteket, amelyekben jövedéki kihágás miatt indított eljárásban postai küldeményt le lehet foglalni.

Egyébként is postai küldeményt csak a törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott rendelet által meghatározott esetben lehet lefoglalni.

Törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott rendelet határozza meg, hogy a magyar királyi posta postai küldeményről kinek és minő adatot szolgáltat.

8. § A magyar királyi posta zárt postai küldeményt a feladó vagy a címzett beleegyezése nélkül csak a következő esetekben bonthat fel:

1. ha a küldeményt nem lehet kézbesíteni s a felbontás a címzett vagy a feladó megállapítása végett szükséges;

2. ha a küldemény megsérült és a felbontás a tartalom megállapítása és biztosítása érdekében szükséges;

3. ha alapos gyanú van arra, hogy a küldemény a szállításból kizárt vagy olyan dolgot tartalmaz, amelynek

szállítási feltételeit nem tartották meg vagy amelynek feladása postajövedéki kihágást állapít meg és a felbontás a tartalom megállapítása végett szükséges.

A felbontást lehetőleg az ismert érdekeltek értesítése mellett és jelenlétében bizottság teljesíti. A felbontásról jegyzőkönyvet kell felvenni.

9. § Az olyan küldeményt, amelynél sem a címzettet, sem a feladót nem lehet megállapítani, a magyar királyi posta eladhatja; ha az eladás nem sikerült vagy a magyar királyi posta megítélése szerint a küldemény értéktelen, meg kell semmisíteni. Ugyanígy jár el a magyar királyi posta

1. azzal a küldeménnyel, amelyet díj terhel, ha a díj sem a címzettől, sem a feladótól nem szedhető be;

2. a postahivatalokban vagy más postai helyiségben vagy berendezésben elhagyott tárgyakkal, ha előbbi birtokosuk a tárgyak megtalálásától számított három hónap alatt nem jelentkezik.

A kézbesíthetetlen küldemények vagy talált tárgyak árát, a kézbesíthetetlen küldeményekben levő pénzt, a levélszekrényekben vagy postai szállítási eszközökben talált értéket, a befizetett és az igényjogosulthoz el nem juttatható postautalvány-, utánvételi, megbízási és kártérítési összegeket a küldemény feladásának napjától, illetőleg talált tárgyaknál a találás

napjától számított három év eltelte után a magyar királyi posta javára kell elszámolni.

A jelen § rendelkezései folytán szükséges eljárási szabályokat a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

10. § Súlyos jövedéki kihágást követ el, aki a magyar királyi postát illető díjat megrövidíti vagy a megrövidítés veszélyének teszi ki azzal, hogy a posta kizárólagos szállítási joga alá eső levelet a posta elkerülésével szállít vagy szállíttat.

Az előbbi bekezdésben meghatározott postajövedéki kihágás büntetése a megrövidített, illetőleg veszélyeztetett postadíj egyszeresétől

nyolcszorosaig, ha pedig a postadíj összegét nem lehet megállapítani, egy pengőtől száz pengőig terjedhet.

A postajövedéki kihágások tekintetében is alkalmazni kell az anyagi jövedéki büntetőjog és a jövedéki büntető eljárás általános szabályait, amennyiben a jelen törvény eltérést nem állapít meg.

A megrövidített vagy veszélyeztetett postadíj összegét a postai hatóság állapítja meg.

Az 1921:XXXIV. törvénycikk 13. §-a hatályát veszti.

11. § Ez a törvény a kihirdetésének napját követő tizenötödik napon lép hatályba.

Ezt a törvényt a magyar királyi kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter hajtja végre.

Az 1936. évi XXXV. törvénycikk indokolása a postáról

Általános indokolás

A postajog századok óta a magyar állam fenntartott joga, amelyet régi törvény is biztosít amennyiben az 1790:XXII. tc. a postát a magyar helytartótanács igazgatása alá helyezte és jövedelmeit a Magyar Kamara jövedelmeinek jelentette ki. Amikor az első felelős minisztérium 1848-ban megalakult, a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter 1848. április 26-án 35/7. szám alatt kiadott rendeletében

kijelentette, hogy a minisztérium a kezébe letett kormányzati hatalom gyakorlását a postaügyben is megkezdi és minden postai tárgy iránt a határozás jogát magának fenntartja. Szabadságharcunk leveretése után az 1850. évi december 26-án kelt császári nyílt parancs Magyarországra kiterjesztette az 1837. évi osztrák postatörvényt. Ezt nem érintette az 1867:XVI. törvénycikk sem, az 1875:XXXVII. törvénycikkbe foglalt kereskedelmi törvényünk 421. §-a pedig akként rendelkezett, hogy a postaintézetekre a kereskedelmi törvénynek a fuvarozási ügyletre vonatkozó rendelkezései csak annyiban nyernek alkalmazást, amennyiben ezek

az e részben fennálló külön rendeletekkel nem ellenkeznek.

A kereskedelmi törvény most idézett szakaszát nem inkorporatív utalásnak kell tekinteni, amely csupán az akkor hatályban volt postai szabályok kötelező erejét ismerte el. Ez a törvényszakasz ugyanis annak az elvnek törvényhozási elismerését foglalja magában, hogy a postai fuvarozási jog olyan része magánjogunknak, illetőleg kereskedelmi jogunknak, amely tekintetében a rendeleti jogszabályalkotásnak is helye lehet. Ezen az alapon a magyar királyi postára vonatkozó jogszabályok belföldi vonatkozásban azóta is rendeleti úton jöttek létre így miniszteri rendeletek léptették életbe az időközi postai üzleti

szabályokat is. Jogelvi szempontból nem volna tehát szükség arra, hogy a postai fuvarozási ügyletekre belföldön irányadó jogszabályokat törvénybe foglaljuk. Mégis, több körülmény megokolttá teszi, hogy a postajognak legalább főbb elveit törvénybe foglaljuk. Ezek között első helyen azt az alkotmányjogi szempontot kell említenem, amely kívánatossá teszi, hogy az abszolutizmus idejéből visszamaradt nyílt parancsok eltűnjenek a magyar jogszabályok köréből. E mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy külföldi viszonylatban a postajog alapvető kérdéseit törvényekbe becikkelyezett nemzetközi egyezmények szabályozzák. Visszásnak tűnik fel, hogy amíg külföldi

viszonylatban törvények foglalják magukban a postajog főbb jogszabályait, addig belföldi vonatkozásban a rendezés rendeletekkel történik. A külföld legtöbb államában ezzel szemben a belföldi postajogot is törvények szabályozzák.

A fennálló postajogi szabályok értelmében, amelyek az említett osztrák postatörvény 6. §-ával kezdődött szokásjogban gyökereztek, az állam részére fenntartott kizárólagos postajog a folyóiratokra és újságokra is vonatkozott. A postajognak ezekre kiterjedő hatályát meg kell szüntetni. A mai viszonyok között a posta ezekre nézve kizárólagos fuvarozási jogot nem igényelhet a maga számára, mert ezekre

nézve a kizárólagosság a jelenlegi fejlett forgalmi eszközök és a változott gazdasági viszonyok mellett a posta forgalmi berendezéseivel és lehetőségeivel nem egyeztethető össze. A folyóiratok és újságok szállítására vonatkozó kizárólagosságnak megszüntetésére is megfelelőbb forma a törvény, mint a rendelet.

Újabban vitássá tették a postának azt az eddig gyakorolt jogát, amely szerint a ki nem fizetett postadíjakat közadók módjára hajtotta be. Mivel az említett díjaknak a közadók módjára való behajtásától a postaigazgatás érdekei szempontjából eltekinteni nem lehet, e részben minden kétséget ki kell zárni, ami csak törvénnyel lehetséges. Kíváncos annak a fontos

jogosultságnak megállapítása is, hogy rendkívüli körülmények között a postaigazgatás a postai forgalmat átmenetileg egészben vagy részben korlátozhatja vagy szüneteltetheti. Eziránt szintén csak törvény rendelkezhetik.

A modern forgalmi élet követelményeivel lépést tartva, a postajog elveit foglalja tehát magában a jelen törvényjavaslat. Tüzetes meghatározást találnak a törvényjavaslatban az államnak fenntartott jog kizárólagosságának keretei, a postakényszer elve, a rendkívüli körülmények között szükséges rendkívüli jogkör, a díjak közzadók módjára behajtása, a postai titok védelmének köre, a

kézbesíthetetlen vagy megsérült küldeményeknek a tartalom megállapítása céljából való felbontására vonatkozó jog, végül a szükséges büntető rendelkezések. Minden más vonatkozásban a postai fuvarozás lebonyolítása érdekében szükséges szabályozás a törvény megalkotása után továbbra is a rendeleti jogalkotásra marad.

A törvényjavaslat kizárólag a postára vonatkozólag tartalmaz rendelkezéseket. A távíróra távbeszélőre és rádióra ebbe a törvényjavaslatba nem kell rendelkezéseket felvenni, mert ezekről külön törvényes rendelkezések már intézkednek.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

Az 1. szakasz a magyar királyi posta tevékenységi körét határozza meg, amely a fennálló törvényes rendelkezéseken, a posta üzletszabályzatain és a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendeletein alapul.

A 2. §-hoz

A magyar királyi posta kizárólagos szállítási jogáról való kifejezett rendelkezés, illetve ennek a jognak az alkotandó törvényben való megállapítása szükségtelen, mert a magyar királyi posta kizárólagos szállítási joga részben jogszokáson, részben írott jogszabályokon alapuló

olyan régi jogosítvány, amelynek hatályához nem férhet kétség.

Nem határozza meg a törvényjavaslat a levél fogalmát, hanem annak megállapítását, hogy levélnek a magyar királyi posta kizárólagos szállítási joga szempontjából mely postai küldeményeket kell tekinteni, mint üzleti feltételre vonatkozó jogi szabályozást a rendeleti jogalkotásnak engedi át.

A szakasz 1. bekezdésének 1-5. pontja kimerítően felsorolja mindazokat a kivételeket, amelyekkel a kizárólagos postai szállítási jogot a törvényjavaslat korlátozni kívánja.

A 3. pontban külön kiemeli a helyi forgalomban szállított levelekkel kapcsolatos berendezések és

szervezetek létesítésének tilalmát. Ezt abból az indokból teszi, hogy a jövőben elkerülhetőek legyenek azok a viták, melyek az ily céllal létesülő berendezések és szervezetek létesítésének engedélyével illetőleg működésének fenntartásával kapcsolatban felmerültek. Berendezés a törvényjavaslat szempontjából minden oly cselekvés és eszköz amelynek a levelek gyűjtése, továbbítása és kézbesítése a célja, szervezet pedig minden olyan alakulás, amely ezeknek a tevékenységeknek gyakorlására létesül.

A 4. pont a vasúti vállalatok szolgálati levelezésére eddig fennálló mentességet kiterjeszti az összes közforgalmú közlekedési vállalatokra. Ezt a kiterjesztést a közlekedési eszközök

újabb nagyarányú fejlődése (gépkocsi repülőgép) és az ezzel kapcsolatos vállalati alakulások indokolják.

A szolgálati levelezés fogalmának meghatározását a törvény nem nyújtja, hanem azt ugyanúgy, mint a levélnek a kizárólagos szállítási jog szempontjából való meghatározását a rendeleti jogalkotásnak tartja fenn.

A szakasz 2-ik bekezdése a magyar királyi postának hírlapok és folyóiratok szállítására vonatkozó kizárólagos jogát megszünteti. A hírlapszállítási jog kizárólagosságának fenntartását a változott életviszonyok nem indokolják. A magyar királyi posta a naponként különböző időben megjelenő hírlapokat és egyéb időszakos folyóiratokat csupán a rendelkezésére álló postai menetekkel

továbbíttathatja rendeltetési helyükre. Ennek a szállítási módnak fenntartása a gyorsabb lebonyolítást nyújtó berendezések mellett hírszolgálati szempontból sem lenne célszerű. Indokoltnak látszik tehát, hogy az alkotandó törvény a magyar királyi posta kizárólagossági jogát a hírlapokra és folyóiratokra vonatkozólag megszüntesse és a legtöbb külföldi állam részéről követett eljáráshoz hasonlóan e küldemények szállítására a magánvállalkozásnak szabad teret nyisson.

A 3. §-hoz

A 3. szakasz biztosítani kívánja a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszternek azt a jogot, hogy a magyar

királyi posta ügyvitelére vonatkozó szabályokat nevezetesen, a posta üzletszabályzatát vagyis a posta igénybevételeének szabályait és a postai rendészet körébe vágó szabályokat valamint a posta belső ügykezelési rendjét és a postai díjszabásokat, amelyek célszerűen csak rendelettel szabályozhatók rendeleti úton állapítsa meg. Ezzel az alkotandó törvény nem állapít meg a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter részére új jogot, hanem csupán a meglévő jogállapotnak ad törvényi alapot.

A 4. §-hoz

A 4. szakasz a postai díjak kiszabása és beszedése tekintetében felmerülő vitás kérdésekben a bírói eljárást kizárja. A

javaslat a bírói eljárásnak fenntartani kívánt esetekről nem tesz említést, mert abból hogy a bírói eljárás alóli kivételt megállapítja, önként következik, hogy minden más esetben a bírói jogsegély igénybevételének nincsen törvényes akadálya.

Az 5. §-hoz

Az 5. szakasz a közérdek megóvását lesz hivatott biztosítani a magyar királyi postának az állami életben elfoglalt különleges helyzetére tekintettel. A magyar királyi postának működésével kapcsolatban elsőrangú kötelessége, hogy a közérdeket mindenkor szem előtt tartsa és a meglévő életviszonyokhoz alkalmazkodjék. Közérdek továbbá, hogy a magyar

királyi posta igénybevételével kapcsolatban felmerülő érdekeltolódások felismerése és az érdekegyensúly helyreállítása gyors intézkedés útján történjék, ennél fogva e feladatnak a közérdektől irányított valamint a meglévő postai berendezések által korlátozott megoldására a szakasz a postaigazgatást jogosítja fel, amely a kereskedelem és közlekedésügyi miniszter főfelügyelete alatt áll.

Az, hogy a javaslat értelmében mely körülményeket kell rendkívüli körülményeknek tekinteni, esetenként elbírálandó kérdés s így azt a törvényben meghatározni nem lehet.

A szakasz 3-ik bekezdésében a posta kizárólagos szállítási jogának

szünetelésére vonatkozó rendelkezés a szakasz 2-ik bekezdésében a postaigazgatás részére fenntartott jog szükségszerű következménye.

A 6. §-hoz

A magyar királyi posta közérdektől irányított működése állami gondozó közigazgatás tevékenység. A magyar királyi posta működése tehát közjogi jellegű. A közjogi jellegű működés indokolttá teszi, hogy a magyar királyi posta tevékenységének igénybevételeből származó és fenntartását célzó postai díjakat a közadók módjára lehessen behajtani.

A 7. §-hoz

A 7. szakasz a postaküldemények lefoglalásának és az azokról való adatszolgáltatásnak lehetőségéről rendelkezik.

Tekintettel arra, hogy a postai küldemények lefoglalásáról és az azokról való adatszolgáltatásról külön törvények rendelkeznek a javaslat csupán arra szorítkozik, hogy az ebben a tárgyban alkotandó rendelkezéseknek törvényhozási hatáskörbe való tartozását biztosítsa.

A 8. §-hoz

A 8. szakasz felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a magyar királyi posta zárt küldeményeket felbonthat. A kézbesíthetetlenség, valamint a sérülés

esetében történő felbontás kizárólag a feladó vagy a címzett érdekében történhetik, mert a felbontás a kézbesíthetetlenség akadályait megszüntetni, illetőleg sérülés esetében a beállott kárveszélyt elhárítani hivatott.

A szakasz 3. pontjában foglalt rendelkezés kettős célt szolgál. Egyrészt, hogy a postai szállításból kizárt vagy oly dolgot tartalmazó küldeménynél, amelyre vonatkozó szállítási feltételeket nem tartották meg, a további szállítás elkerülhető és a postai szállításból való kizáráshoz vagy feltételek megtartásához fűződő közérdek hathatósan megvédhető legyen; másrészt, hogy a postajövedéki kihágást megállapító küldeménynél a postajövedéket biztosítsa.

A szakasz a magyar királyi posta részéről való felbontás lehetőségeit zárt küldeményekkel szemben biztosítja. Önként következik ebből, hogy a nyitva feladott postai küldemények a szakasz utolsó bekezdésében megállapított eljárási módra tekintet nélkül tartalom szempontjából bármikor megtekinthetők.

A törvény csak a magyar királyi posta felbontási jogát kívánja szabályozni, de nem érinti a bűnvádi és jövedéki büntető eljárásban a nyomozást és a vizsgálatot teljesítő igazságügyi és pénzügyi hatóságoknak más jogszabályokban meghatározott jogkörét.

A 9. §-hoz

A 9. szakasz a kézbesíthetetlen és talált tárgyak tekintetében követendő eljárást az általános magánügyi szabályoktól eltérően állapítja meg. A Posta működését ugyanis a meglévő berendezések korlátozzák, amely berendezések a posta mindenkor forgalmához igazodnak. A posta kezelésében előforduló kézbesíthetetlen küldemények és gazdátlan dolgok gyakorisága, valamint a posta berendezéseinek korlátozottsága miatt tehát az általános magánjog szabályait változatlanul nem lehet alkalmazni. A szakaszban foglalt rendelkezések az általános magánjog szabályait valamint a posta szolgálati érdekeit hozzák összhangba.

A 10. §-hoz

A posta kizárólagos szállítási jogának minden irányú megvédése indokoltá teszi, hogy erről a törvénynek keretében gondoskodás történjék. A posta kizárólagos szállítási jogába ütköző bármely cselekmény a kincstári bevétel elvonását vagy elvonásának veszélyét rejti magában. Ennélfogva indokolt, hogy az alkotandó törvény mindazokat a visszaéléseket, amelyek a kizárólagos postai szállítási jog megcsorbítására alkalmasak, jövedéki kihágásnak minősítse és az elkövetett kihágás tárgyi súlyával arányban álló pénzbüntetéssel sújtsa. A pénzbüntetés nagysága az elvont vagy az elvonás veszélyének kitett postai díj nagyságával áll egyenes

arányban. Gondoskodni kell olyan esetekre is, amikor a visszaélésekkel kapcsolatos elvont postadíjak összege nem állapítható meg.

A MAGYAR POSTATÖRTÉNET VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA

Hennyey Vilmos, dr.: A magyar posta története. Budapest, 1926, Wodianer F. és Fiai Könyvnyomda Rt. 290 p.

Hencz Lajos: A magyar posta története és érdekes munkásai. Budapest, 1937, Merkantil Nyomda. 593 p.

50 éves a Posta Központi Javító Üzeme. Sajtó alá rend.: S. Nagy Sándor. Bp., 1957. 28 p., 39 t.

A Magyar Posta képekben. Budapest, Révai Nyomda, 1963. 130 p.

A hírközlés krónikájáról. Adalékok a posta történetéhez. Szerk.: Vajda Endre. Bp., 1965. 173 p.

A Távközlési Kutató Intézet jubileumi évkönyve, 1950-1970. Szerk. Asztalos György. Budapest, Távközlési Kutató Intézet, 1971. 392 p.

A magyar bélyegek monográfiája. 1–7. köt. Bp., 1965–1981. (Postatörténeti fejezetekkel.)

Vajda Endre: A posta története. Budapest, Közlekedési és Dokumentációs Vállalat, 1967. 472 p.

A Posta Rádió- és Televízió Műszaki Szolgálat 25 éve. Bp., 1970. 206 p., 1 t.

Gecsei Lajos: A postaszervezet működése Békés vármegyében 1787–1850, Békéscsaba, Békéscsaba Város Tanács, 1972. 222 p.

Kamody Miklós: A Rákóczi-szabadságharc postája: Válogatott iratok. Vaja, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1981, 206 p.

A postai kutatás története. 1891–1971. Főszerk.: Szekér Ferenc. Bp., 1971. 254 p.

Siposné Seregi Zsuzsanna: A Magyar Posta függetlenné válásának története és az 1867. évi első magyar bélyegkiadás. Budapest, Magyar Bélyegyűjtők Országos Szövetsége, 1982.

<https://mek.oszk.hu/17600/17622/>

A postát és a távközlést érintő hatályos jogszabályok és utasítások gyűjteménye. Szerk. Odry Mihály–Kosinszky Szabolcs. Budapest, Magyar Posta, 1985. 755 p.

Cserhalmi Imre: Vonalban vagyunk?: Kibeszélések és beszélgetések a Postáról. Budapest, Kossuth Kiadó, 1989. 161 p.

Postamérnöki szolgálat 50 éve, 1887–1937. Szerk. Rimótzky Mihály et al. Budapest, Távközlési Könyvkiadó, 1990. 368 p.

Szabó Jenő: Egy évszázad postás mezben: A Budapesti Posta- és Táviratisztviselők Sportegyesülete és jogutódai története, 1899–1999. Budapest, Postás-Matáv Sportegyesület, 1999. 234 p.

Nikodém Gabriella–Szabó Jenő: A magyar bélyeg története. Budapest, Kossuth Kiadó Zrt., 2010.

Horváth Lajos: Kárpátalja postatörténete a kezdetektől 2014-ig. Nyírtelek, Gidófalvy Kiadó, 2015. 460. p.

Rákóczi Margit: A posta. Budapest, Változó Világ, 2022. 128 p.

